

FICIL
RAISE THE BAR!

Rīgā, 2026. gada 8. aprīlī
Nr. 12/2026

Valsts kancelejai
pasts@mk.gov.lv

Ekonomikas ministrijai
pasts@em.gov.lv

Par likumprojektu “Degvielas tirgotāju solidaritātes maksājuma likums” un tā ietekmi uz investīciju vidi, tiesisko skaidrību un uzņēmējdarbības prognozējamību

Ārvalstu investoru padome Latvijā (turpmāk – FICIL) vēršas pie Jums saistībā ar Ekonomikas ministrijas izstrādāto likumprojektu “Degvielas tirgotāju solidaritātes maksājuma likums” (projekta ID 26-TA-743), lai paustu bažas par likumprojekta pieeju, kvalitāti un iespējamo ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi Latvijā.

FICIL izprot nepieciešamību reaģēt uz strauju degvielas cenu pieaugumu un mazināt negatīvo ietekmi uz tautsaimniecību. Vienlaikus ārvalstu investoru skatījumā jebkurai valsts intervencei tirgū ir jābūt tiesiski skaidrai, samērīgai, pienācīgi izvērtētai, paredzamai un īslaicīgai. Tieši šie priekšnoteikumi ir būtiski, lai saglabātu uzticību Latvijas regulatīvajai videi un mazinātu risku, ka īstermiņa risinājumi rada ilgtermiņa negatīvas sekas investīciju pievilcībai.

Pirmkārt, īpašas bažas rada tas, ka likumprojekts paredz solidaritātes maksājumu degvielas mazumtirgotājiem gadījumos, kad faktiskā mazumtirdzniecības cena pārsniedz objektīvi aprēķināto orientējošo mazumtirdzniecības cenu par vairāk nekā 3%, turklāt likumprojektā noteiktā maksājuma likme ir 100% no solidaritātes maksājuma bāzes. Ārvalstu investoru skatījumā šāda pieeja rada nopietnus jautājumus par regulējuma samērīgumu, ekonomisko loģiku un tā faktisko raksturu. Ņemot vērā konstrukciju un likmes apmēru, rodas iespaids, ka instruments funkcionāli var darboties tuvāk netiešai cenu regulēšanai, nevis klasiskam fiskālam mehānismam.

Cenu regulēšana ir neviennozīmīgi vērtēts politikas instruments, kam var būt neparedzētas un nelabvēlīgas sekas, kuras likumprojekta anotācijā nav padziļināti izvērtētas. Šāds regulējums būtiski ierobežo tirgus ekonomiku un brīvu konkurenci, kas ir Eiropas Savienības pamatā. Likumprojekta regulācijas nozarē centrāla loma ir pārrobežu tirdzniecībai, un tajā ir arī ārvalstu

investīcijas. Tādēļ rodas bažas par regulējuma saderību ar Eiropas Savienības tiesībām un starptautiskajām investīciju aizsardzības saistībām.

Šāda regulējuma virzīšana bez visaptveroša ekonomiskā un juridiskā izvērtējuma, īpaši attiecībā uz tā ietekmi uz investīciju vidi, ir pretrunā ar labas pārvaldības un investīciju aizsardzības principiem. Nenoteiktība un potenciāli nesamērīga iejaukšanās tirgū var mazināt investoru uzticību un padarīt Latviju mazāk pievilcīgu kapitāla ieguldījumiem, īpaši nozarēs, kur uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai nepieciešami ievērojami sākotnējie ieguldījumi.

Otrkārt, būtiska nenoteiktība izriet no tā, ka virkne regulējuma būtisko elementu tiek nodota turpmākai noteikšanai Ministru kabinetā, tostarp solidaritātes maksājuma piemērošanas periods, orientējošās degvielas mazumtirdzniecības cenas noteikšanas kārtība un citi maksājuma iekasēšanas nosacījumi. Šāda pieeja samazina paredzamību tirgus dalībniekiem brīdī, kad tiem jau sākotnēji būtu jāspēj novērtēt savi pienākumi, atbildība un potenciālais risks. Investīciju vidē regulējuma skaidrība un iepriekšēja prognozējamība ir priekšnoteikumi uzticībai, īpaši nozarēs, kuras ietekmē starptautiskas cenu svārstības un sarežģītas piegādes ķēdes.

Treškārt, papildu bažas rada likumprojekta administratīvā ietekme. Anotācijā ir norādīts, ka mazumtirgotājiem tiks noteikts pienākums veikt iknedēļas uzskaiti par katru degvielas uzpildes staciju un iesniegt ikmēneša deklarācijas, savukārt pats likumprojekts paredz detalizētu datu reģistrēšanu pa nedēļām un stacijām. FICIL ieskatā tas rada papildu administratīvo slogu un atbilstības izmaksas, kuras nevar vērtēt atrauti no kopējā tiesiskās noteiktības un samērīguma jautājuma.

Ceturtkārt, ne mazāk būtiski ir tas, ka anotācijas budžeta sadaļā ieņēmumi no šī risinājuma ir norādīti kā nulle, kamēr vienlaikus pats mehānisms tiek pamatots kā valsts rīcībpolitikas instruments tirgus situācijas korekcijai. Tas pastiprina bažas par regulējuma patieso mērķi, konstrukciju un sagaidāmo praktisko efektu. FICIL ieskatā šādos apstākļos būtu īpaši svarīgi nodrošināt padziļinātu juridisko un ekonomisko izvērtējumu, lai novērstu risku, ka tiek ieviests instruments ar neskaidru darbības modeli un potenciāli plašākām sekām par tieši deklarēto mērķi.

Visbeidzot, ārvalstu investoru skatījumā šis jautājums pārsniedz vienas nozares ietvaru. Tas skar likumdošanas kvalitāti kopumā un signālu, ko Latvija raida investoriem par valsts spēju krīzes apstākļos rīkoties konsekventi, samērīgi un tiesiski pamatoti. Ja tirgus dalībniekiem rodas iespaids, ka būtiski finanšu pienākumi var tikt ieviesti sasteigtā kārtībā, bez pietiekami skaidras metodoloģijas un ar plašu deleģējumu izpildvarai precizēt galvenos piemērošanas elementus vēlāk, tas neizbēgami ietekmē uztveri par Latvijas tiesisko vidi un investīciju drošību.

FICIL ieskatā valsts rīcībai šādos jautājumos ir jāstiprina, nevis jāmazina uzticēšanās Latvijas tiesiskajai videi. Tādēļ aicinām likumprojekta turpmāko izskatīšanu balstīt samērīguma, tiesiskās skaidrības, prognozējamības un kvalitatīvas likumdošanas principos. Tie ir priekšnoteikumi ne vien atbildīgai krīzes vadībai, bet arī Latvijas ilgtermiņa konkurētspējai un spējai piesaistīt investīcijas.

Ar cieņu

Tatjana Guzņajeva

FICIL izpilddirektore

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU